

דעת הרמ"א כדעת התרומות הדשן לברך על הטפל ברכה טפלה

עיקר וטפל בברכות

מקור הדין

במשנה מובא שעיקר וטפל נאכלים יחד מברך על העיקר

1. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מד עמוד א

משנה. הביאו לפניו מליח תחלה ופת עמו - מברך על המליח ופותר את הפת, שהפת טפלה לו. זה הכלל: כל שהוא עיקר ועמו טפלה - מברך על העיקר ופותר את הטפלה.

גמרא. ומי איכא מידי דהוי מליח עיקר ופת טפלה? אמר רב אחא בריה דרב עירא אמר רב אשי: באוכלי פירות גנוסר שנו. רע"ב: שהפת טפלה לו - מי שאכל אכילה גסה מפירות מתוקים ביותר אוכל אחריו דבר מליח לחתך הליחות הנדבקות בגופו מחמת רוב הפירות, ומפני שאינו יכול לאכול המליח לבדו אוכל מן הפת עמו. אבל המליח לבדו עיקר והפת טפלה לו:

בגמרא מוכח שיש דין עיקר וטפל גם כשנאכלים בזה אחר זה

2. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מא עמוד א

בענין קדימה בברכות כשיש לפניו שני פירות היו לפניו מינין הרבה וכו'. אמר עולא: מחלוקת בשברכותיהן שוות, דרבי יהודה סבר: מין שבעה עדיף, ורבנן סברי: מין חביב עדיף. אבל בשאין ברכותיהן שוות - דברי הכל מברך על זה וחוזר ומברך על זה. מיתבי: היו לפניו צנן וזית - מברך על הצנן ופותר את הזית! - הכא במאי עסקינן - כשהצנן עקר שגזיילו התחיל האכילה, ולא אכל זה אלא להפיק חורפו של צנן, דהוה ליה זית טפל

התוספות מדייקים שבטפל שבא לאחר העיקר צריך שתהיה דעתו על הטפל כשאוכל את העיקר ושלא יהיה היסח הדעת בנייהם

3. תוספות מסכת ברכות דף מד עמוד א

וא"ת פירות הוי עיקר ומליח טפל ולברך על הפירות ולפטר כולו וי"ל דמיירי שלא אכל הפירות באותו מעמד א"נ בשעה שאכל פירות גנוסר לא היה שם עדיין מליח ופת דלא היה יודע שיחלש לבו מחמת המתקנות.

טפל שקודם לעיקר

דעת תרומות הדשן ואו"ז שטפל שקודם לעיקר משנה ברכות

4. תרומות הדשן סימן לא

בענין אדם שמקדים מאכל לשתיית יין כדי לא לשתות על ליבא ריקניא אבל בנ"ד הטפל נאכל קודם; ואיך יתכן שיפטרנו העיקר אח"כ בברכתו למפרע, וכבר היה נהנה בלא ברכה. אמנם מצאתי הועתק מתשובת א"ז, אותם שאוכלים קודם גרעיני גודגדניות, כדי למתק השתייה שישתה לאחריהם, אינו מברך עליהן בפה"ע, כמו שמברכין על כל גרעיני פירות האילן, אלא מברך עליהן שהכל, הואיל והן באין רק למתק השתייה עכ"ל. כאן משמע שמקבלים ברכת העיקר. מג"א ד. מהכא משמע, דבנ"ד נמי, מברך על המאכל שהכל, אפילו אם ברכתו בענין אחר. וכאן משמע שמקבלים ברכה שאינה חשובה. שם.

דעת הב"י שלא ניתן לשנות ברכה על מאכל בגלל שאחר כך יחשב לטפל

5. בית יוסף אורח חיים סימן ריב

ונראה לי דלפי מה שכתב רבינו בסוף סימן ר"י (קפז:) בשם הרא"ש בהתייחס לשיטת ר"י שעל חצי כזית ז' מינים יברך נפשות דבשביל חסרון השיעור לא שייך בו ברכה אחרת, הכא נמי בשביל שבא למתק השתייה לא תשתנה ברכתו:

6. דרכי משה הקצר אורח חיים סימן ריב אות (ב)

(ב) ואני תמה על דבריו אלו כי למה לא תשתנה ברכתו מאחר שהוא טפל לדבר אחר ואין עיקר ההנאה מאותו דבר שיברך עליו כברכתו הראויה לו אלא שצריך לברך שלא יהנה מן העולם בלא ברכה וכשמברך עליו שהכל הרי בירך אבל פחות מכשיעור שהוא נהנה מהפרי או מהדבר שאוכל ראוי לברך עליו כברכתו ולכן אין לסור מדברי אור זרוע ותרומת הדשן:

כשהעיקר אינו חביב

7. ספר האגור הלכות ברכת הפירות סימן רצח

מספר א"ז: כל היכא שאין ברכותיהן שוות מברך על זה וחוזר ומברך על זה וכגון שאין אחד מהן עיקר. אבל אם היה אחד מהן עיקר שבשבילו מתחיל האכילה מברך על העיקר כדתניא היו לפניו צנן וזית מברך על הצנן ופותר על הזית. בד"א בזמן שהיה הצנן עיקר וחביב אבל אם הצנן עיקר ולא חביב מברך על הזית וחוזר ומברך על הצנן ואפוא בברכות עדיף דאין להפקיע הברכות כל כ"י האי גוונא עכ"ל.

עיקר וטפל לעניין ברכה אחרונה

8. ספר כלבו סימן כד

וצריך לעיין לזה שאמרנו דאפילו בצנן וזית שאם היה הצנן עיקר ברכת הצנן פוטרת ברכת הזית מברכה שלפניה, אם נאמר שיפטר אותה מברכה שלאחריה גם כן, או לא, ואפשר דהוא הדין דפותר אותה מברכה שלאחריה גם כן.

9. בית יוסף אורח חיים סימן ריב

ולי נראה דבר פשוט כדשם שפותר מברכה שלפניה כך פותר מברכה שלאחריה וסוגיין דעלמא הכי הוא והכי משמע בהדיא מדאמר רב פפא דברים הבאים בתוך הסעודה מחמת הסעודה אינם טעונים ברכה לא לפניהם ולא לאחריהם. דרכ"מ א: וכן נראה לי דמשמע מסוף סימן ר"ח דכל דפותר מברכה ראשונה פותר גם כן מברכה אחרונה:

באג"מ (ד, מב) דן באדם שאכל חצי כזית מליח וכזית פת והעלה שלא יברך ברכת המזון אמנם יברך בורא נפשות. (ונראה שהוא כדעת הרבה פוסקים בסימן רי משמך נפשות על חצי זית ז' מינים והצי"ז אחר. משנ"ב שם א)

פסק השו"ע והרמ"א

10. שולחן ערוך הלכות ברכת הפירות סימן ריב סעיף א

כל שהוא עיקר ועמו טפילה (פ"י דבר בלתי נחשב), מברך על העיקר ופותר את הטפילה בין מברכה שלפניה בין מברכה שלאחריה; לא מיבעיא אם העיקר מעורב עם הטפל, אלא אפי' כל אחד לבדו; ואפילו פת שהוא חשוב מכל, אם הוא טפל כגון שאוכל דג מליח ואוכל פת עמו כדי שלא יזיקנו בגרונו, מברך על הדג ופותר הפת, כיון שהוא טפל.

ולענין נטילת ידיים לפת: אם אוכל כזית יטול ללא ברכה (משנ"ב קנח יא. כה"ח ריב ט).

הרמ"א כתב שחביב קודם אפילו כשהוא טפל

הגה: וי"א אם הטפל חביב עליו, מברך עליו ואח"כ מברך על העיקר

המשנ"ב מכריע שלעולם מברכים על העיקר ואפילו אינו חביב

אמנם כשנאכלים יחדיו הדין שונה

11. משנה ברורה סימן ריב ס"ק ה

(ה) ואח"כ מברך על העיקר - עיין במ"א ובביאור הגר"א שהקשו כמה קושיות ע"ז ומסיק המ"א לדינא דאין חילוק בזה וגם בא"ר הביא בשם בה"ג וכלבו שכתבו בהדיא שאפילו אם הטפל חביב עליו מברך על העיקר לבד והטעם דאף שהטפל חביב עליו בעצם יותר מ"מ עתה איננו אוכלו רק בשביל העיקר שבשבילו הותחל האכילה ובלתו לא היה אוכל הטפל כלל. וע"ש עוד דכל זה אפילו בשאין ברכותיהן שוות וגם אין אוכלן ביחד ובפרט כשברכותיהן שוות או שאוכלן ביחד בודאי מברך על העיקר לבד.

לדעת הרמ"א כשמקדים הטפל מברך עליו ברכת העיקר / שהכל

הגה:.... הא דמברכין על העיקר ופוטרי את הטפילה היינו שאוכלן ביחד או שאוכל העיקר תחלה, אבל אם אוכל הטפל תחלה כגון שרוצה לשתות ורוצה לאכול תחלה כדי שלא ישתה אליבא ריקנא; או שאוכל גרעיני גודגדניות למתק השתייה, מברך על האוכל תחלה אף על פי שהוא טפל לשתיה, ואינו מברך עליו רק שהכל הואיל והוא טפל לדבר אחר (ת"ה סימן ל"ה / ל"א). במג"א ד הסתפק האם הכוונה שמברך בברכת העיקר או שמברך דווקא שהכל שהיא ברכה כלשהי. ומסיים נ"ל דאין לסמוך על הוראה זו.

מסקנת הביה"ל שמברך על הטפל ברכה הראויה לו כשמקדים אכילתו לעיקר

12. באור הלכה ריב סעיף א ד"ה 'ואינו מברך עליו רק שהכל'

ועכ"פ נלענ"ד דלפי מה שהסכימו שם רוב הפוסקים בדין זה דלא כהרא"ה שסובר שעל דבר שנלקח לרפואה מברך שהכל וכמבואר בדברי האחרונים שם דאף שהוא עומד לרפואה ומתכוין לרפואה כיון שהוא עכ"פ נהנה מברך עליו ברכתו הראויה לו וכ"ש בענינו דלא גרע מזה דאף שאין כוונתו לאכילת הטפל בעצמו מברך עליו ברכתו הראויה לו. ועיין בביאור הגר"א שמפקפק ג"כ על עיקר דין הא"ז וכתב שהוא תמוה:

תנאים לעיקר וטפל שאינם מעורבים

המשנ"ב מוסיף ג' תנאים שיחשב טפל: כוונה מראש, חוסר רצון עצמי וכמות מועטה

13. משנה ברורה סימן ריב ס"ק ה

מי ששתה יין שרף ואוכל איזה דבר או מעט פת אחריו להפיג חריפות השתיה נעשה הפת טפל וא"צ לברך עליו אכן דוקא כשהיה דעתו עליו בשעת ברכה או שרגיל בכך ברוב הפעמים וכן"ל בסק"ד ע"ש.

...וכ"ז כשאין כוונתו לאכול הטפל שאינו רעב כלל ואינו אוכל אותו רק להפיג המריירות אבל אם כוונתו בשביל הטפל ג"כ כגון ששותה יי"ש ואוכל ג"כ לעקא"ך עם מרקחת אף על גב שנראה שאחד עיקר והשני טפל כיון שכוונתו לאכילת שניהם א"כ אין זה טפל לזה וצריך לברך על הלעק"ך או על המרקחת תחלה שהם חשובין ואח"כ מברך על היי"ש אף שהיי"ש חביב עליו.

וה"ה כשרוצה לאכול שאר דברים אינו מותר רק כשרוצה לאכול רק מעט כדי להפיג המריירות אז הוא טפל אבל כשרוצה לאכול יותר מזה אין שייך שם טפל כלל כיון שאוכל אותם מחמת עצמותם כדי לסעוד הלב

וכתבו האחרונים בשם השל"ה דטוב למנוע מלאכול פת למיתוק שתיית היי"ש כי מי יוכל להבחין היטב אם הוא רק להפיג מריירות או גם לסעוד הלב דאז צריך לברך המוציא ונט"ל.

14. משנה ברורה סימן ריב ס"ק ו

(ו) שאוכלן ביחד - ואם אוכל פת כיסנין עם גבינה או שאר דבר ללפת בו אף שהם ג"כ חביבים עליו והוא תאב לאכול אותם מ"מ מברך רק על הכיסנין לבד דמסתברא שהוא העיקר אצלו וה"ה בכל דבר כשאוכל עם מין אחר ללפת בו דמה שאוכל ללפת נחשב רק כטפל:

סיכום תנאים לדין טפל לברכה כשלא אכלם יחד

- א. שבשעת הברכה התכוין לאכול את הטפל (וכן הדין כשמונח לפניו או שרגיל בו לאחר העיקר, או שקבע להמשיך לאכול מהעיקר ולא סיים)
- ב. כשאין לו רצון בטפל מצד עצמו. אמנם אם אוכלם ביחד אפילו כשיש בו גם רצון יכול להיות דינו כטפל.
- ג. כשאוכל במידה ההכרחית עבור העיקר

עיקר וטפל בתערובת

כשיש רכיב שהוא העיקר ושני בא לשמש אותו העיקר קובע ברכת התערובת אפילו שהוא מיעוט

15. שולחן ערוך הלכות ברכת הפירות סימן רג סעיף ז

בשמים שחוקים ומעורבים עם סוקר, הבשמים עיקר ומברך עליהם כדין ברכת אותם בשמים.

16. פרי מגדים משב"ז הלכות ברכת הפירות סימן רג סעיף ז

והלכך אף על גב שסוק"ר הרוב ומעט אינגב"ר. הוי כשמן אניגרו"ן. (וכ"מ במשנ"ב ריב א. וכ"כ באול"צ יד יד)

וכ"כ בר"פ שמיעוט עשוי להחשב עיקר מתד חשיבותו ששאר הדברים באים לשרת אותו

17. שו"ת רב פעלים חלק ב - אורח חיים סימן לג

הביאו לפניו אורז ועמו חתיכות בשר וקר"ע וכיוצא אם יברך על כל מין ברכתו בפ"ע.

יברך על האורז ויפטור הכל מתרי טעמי, חדא מפני שהאורז הוא נחשב עיקר והשאר טפל לו... ועוד טעם שני הוא מפני כי האורז הוא הרוב, והבשר או פרי האדמה המעורבים בו הם מיעוט...

וכן הגאון ר"ז בש"ע סי' רי"ב הביא שני הטעמים... כל תערובת ב' מינים שהאחד הוא העיקר, והב' אינו אלא לתקנו ולהכשירו, או אפילו שניהם עיקר, אלא שהאחד מרובה והאחד מועט,

וכ"כ בחזו"ע עמ' רפה אורז שמעורבים בו בשר או גזר להטעימו ברכתו מזונו. (ובהמשך שם לגבי ממולאים כתב 'שעיקר כוונת האוכל על האורז לסעוד את הלב' ובהמשך כתב שאם רוצה לאכול בנפרד רשאי להקדים ברכת הטפל

סתם תערובת שאין בה דגן או דבר חשוב הברכה נמשכת אחר הרוב

18. שולחן ערוך הלכות ברכת הפירות סימן רח סעיף ז

הכוסס (פ' האוכל) את האורז... ואם עירב ממנו בתבשיל אחר והתבשיל האחר הוא הרוב, מברך עליו בברכת אותו תבשיל.

אמנם אם אחד בא לשרת כגון בא לדבר או לתת טעם או צבע לעיקר שבא להשביע, חוזר העיקר לפי התפקיד ולא לפי הרוב

מזונות, כיון שהביסקויט בקרמבו טפל הוא לגמרי לקרמבו, ולא אכלו אלא משום הקרמבו,

וכ"כ הגרמ"א (וזאת הברכה שם) והחזו"ע (עמ' רפט) שמברך מזונות על קסאטה ושהכל על גלידה בגביע.

ובילקו"י הוסיף לגבי קסטה 'אם רוצה' לאכול את הביסקויט בפני עצמו, רשאי לברך בורא מיני מזונות תחילה, ואחר כך יברך שהכל על הגלידה.

למעשה נראה שאין כאן מחלוקת הלכתית והכל תלוי בכוונה ומברך על מה שיש לו חשיבות עצמית

24. ילקוט יוסף קצו"ע אורח חיים סימן ריב - סעיף ו

ו. גלידה שבין שני ביסקויטים שנקראת קסטה, אם רוצה לאכול רק את המילוי, ואוכל הרקיקים רק מפני שהם שם, ובשבילו הביסקויטים הם רק כדי לתפוס את הגלידה שבאמצע, והעיקר אצלו זה הגלידה, יברך שהכל על הגלידה ופטר הרקיקין, אבל אם רצונו ומטרתו לאכול גם את הביסקויטים, [וכגון שהוא רעב קצת], יש לברך בורא מיני מזונות על הביסקויטים, ולפטור את הגלידה. וכן אם רוצה לאכול את הביסקויט בפני עצמו, רשאי לברך בורא מיני מזונות תחילה, ואחר כך יברך שהכל על הגלידה.

סלט פירות שכל פרי ניכר לעצמו

יש סוברים שרק תערובת שנתמעה מקבלת ברכה אחת אבל כשיניכר לעצמו מברך ברכות נפרדות

25. בן איש חי שנה ראשונה פרשת פינחס סעיף יז

אבל שאר המינים שעירבן זב"ז אם כל אחד ניכר לעצמו מברך על כל א' ברכה הראויה לו, ואם נתמעכו ונדבקו זב"ז הולכין אחר הרוב ומברך על הרוב ופטר הב': (ולפי זה צריך להבין דבריו לעיל בחתיכות בשר שבטלות לאורז)

26. כף החיים אורח חיים סימן ר"ד אות י"ב

והא דאזלינן בתר רובא דוקא בענין שאין ניכר אבל אם כ"א ניכר לעצמו ואינו נעשה לטפל מברך ע"כ אחד ברכתו הראוי לו. ח"א כלל נ"א אות י"ג. קיצור ש"ע סימן נ"ד אות ה' בן א"ח פ' פנחס אות י"ז

יש סוברים שכל שנאכלים יחד בכף מברכים ברכה אחת

27. שו"ת אור לציון חלק ב - פרק יד - דיני ברכות הערה כט

ובפרמ"ג שם כתב, שאפילו כל מין ומין עומד בפני עצמו וניכר, נמי בתר רוב אזלינן. ואף שבח"א... מ"מ נראה עיקר שכל שמעורבים, אפילו אם ניכרים בפני עצמם, אינו מברך אלא על העיקר, ועוד שספק ברכות להקל. וכן כתב בשער הציון בסימן רי"ב ס"ק ב' (וכ"פ הגרש"א והרב אלישיב. וזה"ב עמ' 93)

גדר תערובת כשהדרך לאכלם יחד בכף אחת. ואז אפילו אם יאכל בנפרד לא יברך שוב על הטפל

19. ערוך השולחן אורח חיים סימן ריב סעיף ב

בטפילה המעורבת לא שייך עיקר וטפל אלא כשאוכלם ביחד כמו כשמבשלים גרויפ"ן עם קטניות או עם תפוחי אדמה שלוקחין בכף אחת זה וזה ואז אפילו אם אינו נלקח בכף רק מין אחד ג"כ הוי טפל. (אמנם ברש"י הברכה יוודא שעולים בכף משני המינים ושהרוב מהעיקר. וזה"ב 90 בשם הגרש"א)

וכן הדין כשאוכל קצת מהקרקר לבד אחרי שאכל איתו מרקחת

20. משנה ברורה סימן קסח ס"ק מו

(מו) פוטרין - ואם אכל המרקחת מלמעלה והשאיר הרקיקין ואכלן בפני עצמן צריך לברך במ"מ עליהם אך אם אכלן ביחד ונשאר עוד קצת רקיק בלא מרקחת אין צריך לברך עליו כיון דעיקר אכילתו היה ביחד ונחשב לטפל להמרקחת אין חוששין על גמר האכילה:

כשאופה עוגה עם מרקחת העוגה עיקר אבל כשעושים אפייה של שכבות עוגה ומביניהם ממלאים מילוי חשוב כגון גלידה, אין אחד מהם בטל לשני

21. משנה ברורה סימן קסח ס"ק מה

וכתבו האחרונים שם דבמדיניותנו שנותנין מרקחת על הדובשנין [שקורין לעק"ך פלאדיין] שטובים הדובשנין למאכל בעצמן אם כן כונתם גם בשביל אכילת הדובשנין וממילא הם העיקר ומברך עליהם במ"מ ופטר המרקחת. ופשוט דדוקא שבעת אפייה נאפין ביחד אבל אם אפה הדובשנין לבד ואח"כ מניח עליהם מלמעלה המרקחת אין נעשין המרקחת טפילה להם שכונתו לאכול שניהם ואין המרקחת באין ללפת הדובשנין וצריך לברך גם על המרקחת: (וכ"כ וזה"ב עמ' 92)

זהו דדוקא שכמות המילוי גדולה וחשובה אחרת ברכתם מזונות

22. שו"ת שבט הלוי חלק ז סימן כז

איברא כ"ז אם האייזקרים [גלידה] הניתן בין המזונות ניכר הרבה בפני עצמו אבל לא היה רק כעין טיח דק כדי להטעים את הדובשנין, יראה כמש"כ לברך מזונות דוקא ולא שהכל כמש"כ בפנים התשובה, וע"ש ד"ה והשתא כעין זה.

סיכום השיקולים לתערובת מזונות ומרקחת למשנ"ב

כשהמזונות בא להחזיק: ברכת התערובת כברכת המרקחת

כשנאפה יחד: מזונות. ואפילו אם המרקחת מרובה (שבט הלוי ד כג)

כשהוברר אחר אפייה: אם יש כמות חשובה מהמרקחת מברך שתי ברכות.

גלידה קסטה – למשנ"ב מברך שתי ברכות

דעת פוסקי ספרד שכשיש חשיבות עצמית למזונות אפילו אם בא אחר האפייה ברכת התערובת מזונות

23. שו"ת אור לציון חלק ב - פרק יד - דיני ברכות הערה כ

אולם בקסטה, שהביסקויטים עבים יותר, אינם באים להניח בהם את הגלידה בלבד, אלא באים ג"כ לאכילה, ולכן אפילו אם הגלידה מרובה על המזונות, אינו מברך אלא בורא מיני מזונות. ואמנם יש סוג אחר של קסטה שהגלידה נתונה בין שני ופלים דקים כעין גביע גלידה, וברכתה שהכל נהיה בדברו, וכדין גלידה בגביע.

ולענין קרמבו, יש לברך עליו ברכת שהכל נהיה בדברו, כיון שהביסקויט טפל הוא. ואף שהביסקויט נאכל בסוף לבדו, לא יברך עליו בורא מיני

מברך על הסוכר. (בצל החכמה ו פח. שערי הברכה טו, ו) וכן הנותר מיני מתיקה לתרופה מברך על התערובת שהכל אע"פ המתיקה טפלה (חזו"כ רפח)

סיכום להלכה

עיקר וטפל – כשאוכל שני מאכלים שהאחד טפל לחבירו מברך על העיקר ופוסט את הטפילה. ודין זה שייך פעמים כשאוכלם יחד ופעמים כשאוכל הטפל לאחר העיקר.

טפל שקודם לעיקר – לא נכון להקדים אכילת הטפל קודם לעיקר ואם הקדים, יברך על הטפל כברכתו (ב"י. ביאור הלכה 'ואינו').

טפל שהוא חביב – גם דבר חביב יוצא בברכת העיקר (שו"ע ריב א, משנ"ב ה) **ברכה אחרונה** – ברכת העיקר פוסטת את החביב גם מברכה שלאחריה (שו"ע א).

תערובת עיקר וטפל – כשיש בתערובת עיקר וטפל שבא לתקנו לאכילה, ברכת התערובת כברכת העיקר אפילו אם הוא מיעוט בתערובת.

תערובת שני מינים – שני מינים הנמצאים בתערובת שחשיבותם זהה ואין בה דגן ברכת התערובת כברכת המין שהוא רוב (שו"ע רח ז)

גדר תערובת – יש אומרים שעל מנת שיחשב תערובת צריכים המינים להמחות יחד באופן שלא יהיה ניכר כל אחד בפני עצמו, ואחרת מברך שתי ברכות (קיצושי"ע נד ה. בא"ח פנחס יז. שבט הלוי י מז א). ויש אומרים שכל שעולה בכף אחד להאכל יחד דינו כתערובת ואפילו כשניכר כל אחד (שעה"צ ריב ב. אול"צ יד כט).

חתיכות גדולות – בתערובת שהיא בחתיכות שדרך כל אחת להאכל בנפרד אין דינה כתערובת ומברך על כל מין בנפרד.

שקדים מצופים סוכר – מברך לפי עיקר כוונתו. ובסתם שלא ברור כוונתו, יש אומרים שמברך שתי ברכות (בא"ח פנחס טו) יש אומרים שמברך העץ (פמ"ג א"א רד כה) ויש אומרים שמברך שהכל (בא"ח שם מנהג בגדו. אול"צ יד ד). **ובמצופים שוקולד** יותר נראה לפוסקים שעיקר כוונתו על השוקולד (וזאת הברכה עמ' 96).

סיים את העיקר ושוב אוכל מהטפל לבדו – עיקר וטפל שנאכלו בתערובת, ונשאר קצת מהטפל ואכלו לבדו, אינו מברך עליו.

עוגה אפויה ממולאת – כשאופה את העוגה יחד עם המילוי, המילוי בטל לעוגה וברכתה מזונו אף שהמילוי רב.

עוגת שכבות קרה ודין קסאטה – כשאופה בנפרד את שכבות העוגה ואז ממלא ביניהם מילוי חשוב ומשמעותי למנהג אשכנז מברך שתי ברכות (משנ"ב קסח מה, שבט הלוי ז כז) ולמנהג ספרד המזונות עיקר. אמנם אם דעתו בהדיא גם על המילוי מצד עצמו כגון גביע גלידה באיכות גבוהה, רשאי לברך שתי ברכות.

רקיקים שבאים כבסיס – כשמרכיב המזונות פשוט ולא מצוי שאדם יאכל את המאכל בשבילו ובא בעיקר לאחוז במילוי, ברכת התערובת כברכת המרקחת (שו"ע ריב ב)

קרמבו וגלידה – לפוסקים כמשנ"ב דינו כמילוי שניתן לאחר המאפה ומברך עליו שתי ברכות (וזאת הברכה עמ' 93) ולפוסקי ספרד דינו כרקיק שבא לאחוז במרקחת וברכתו שהכל (אול"צ יד כ. ילקו"י ריב ד. הגרמ"א – וזה"ב שם). ונראה שכשגביע הגלידה איכותי כלומר עבה וטעים מצד עצמו, מברך שתי ברכות גם לשיטה זו כדין קסאטה.

היסח הדעת ושינוי מקום – מה שהטפל יוצא בברכת העיקר הוא דווקא כשלא הסיח דעתו אבל אם שינה מקומו או הסיח דעתו שוב חייב לברך על הטפל (כה"ח יג)

כשלא ברך על העיקר – כשלא ברך על העיקר חוזר חיוב ברכה על הטפל. ולכן אם אכל תרופה מרה ואוכל אחריה סוכר כדי להעביר הטעם,